

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

„ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА ПРЕЗ 2018 Г.“

Основни констатации и изводи от национално представително изследване на общественото мнение на тема „ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА ПРЕЗ 2018 Г.“:

- Изразните форми на корупция, които представляват най-съществен проблем за българските граждани, са: политическата корупция, злоупотребата с обществени средства и корупцията в съдебната система.

В контекста на проблема за политическата корупция като най-съществени са посочени: (1) политическите и роднинските назначения в администрацията, търговия с влияние и конфликт на интереси в министерства и агенции (според 57,6% от респондентите); (2) незаконното финансиране на партии и на предизборни кампании, купуването на гласове (според 56,7%); (3) политическите и роднински назначения, конфликт на интереси и търговия с влияние в местната власт (според 54,2%)

Проблемът за злоупотребата с публични ресурси е оценен като изключително съществена изразна форма на корупция както на централно ниво, в министерства и агенции, така и на местно ниво, в общините (56,9%).

На следващо място, но с не-по-малко значение, са открити търговията в съдебната власт и отказ от ефективно разследване на корупцията по високите етажи на властта (според 53% от анкетираните).

Графика № 1: Изразни форми на корупция, които представляват най-голям проблем за гражданите

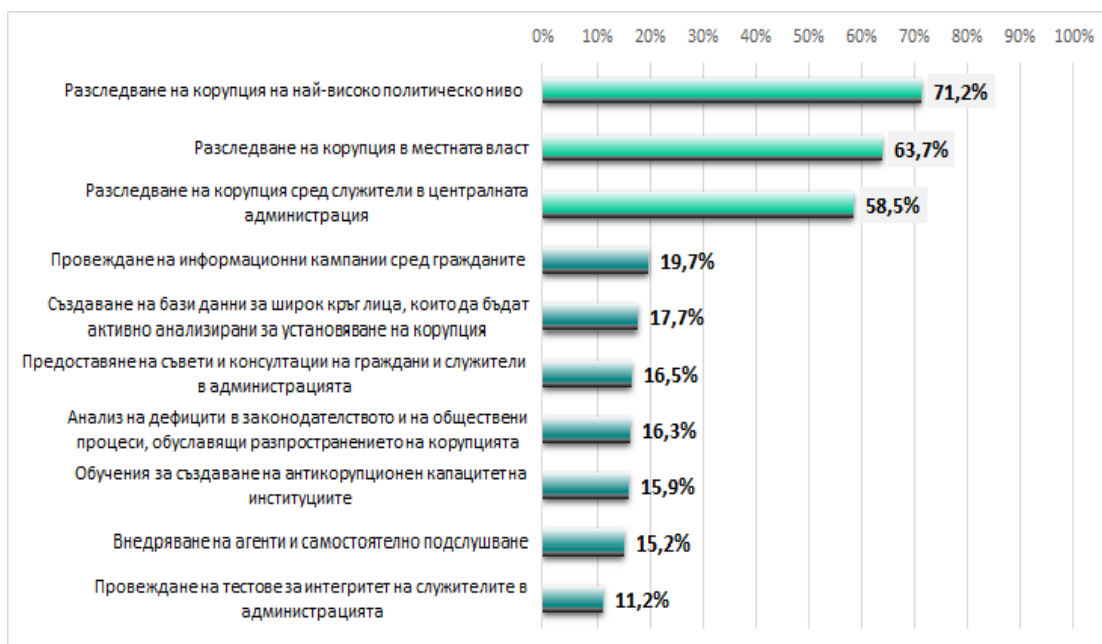
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

- **Приоритетната насока, в която трябва да се концентрират усилията на институциите, е разследване на корупцията по високите етажи на управлението. Гражданите искат ясни и отчетливи действия по ефективно разследване и по наказване на корумпирани лица.**

Основен приоритет в борбата с корупцията според българските граждани следва да бъде разследването на корупцията по високите етажи на управлението, като по-конкретно фокусът е поставен върху: (1) разследване на корупцията на най-високо политическо ниво в държавата (71,2%); (2) разследване на корупцията в местната власт (63,7%) и (3) разследване на корупцията сред служителите в централната администрация (58,5%).

Изследването показва, че хората не намират за достатъчно ефективно и адекватно поставянето на акцент върху: обучения (15,9%), семинари и конференции; специални мерки, като допълнително подслушване и внедряване на агенти под прикритие (15,2%), анализи на законодателството (16,3%) и тестове за интегритет на служителите (11,2%).

Графика № 2: Приоритетни насоки, в които е нужно да работи най-активно новата антикорупционна агенция

- **Ниска степен на доверие на гражданите в институциите, които са оправомощени да преследват корупцията.**

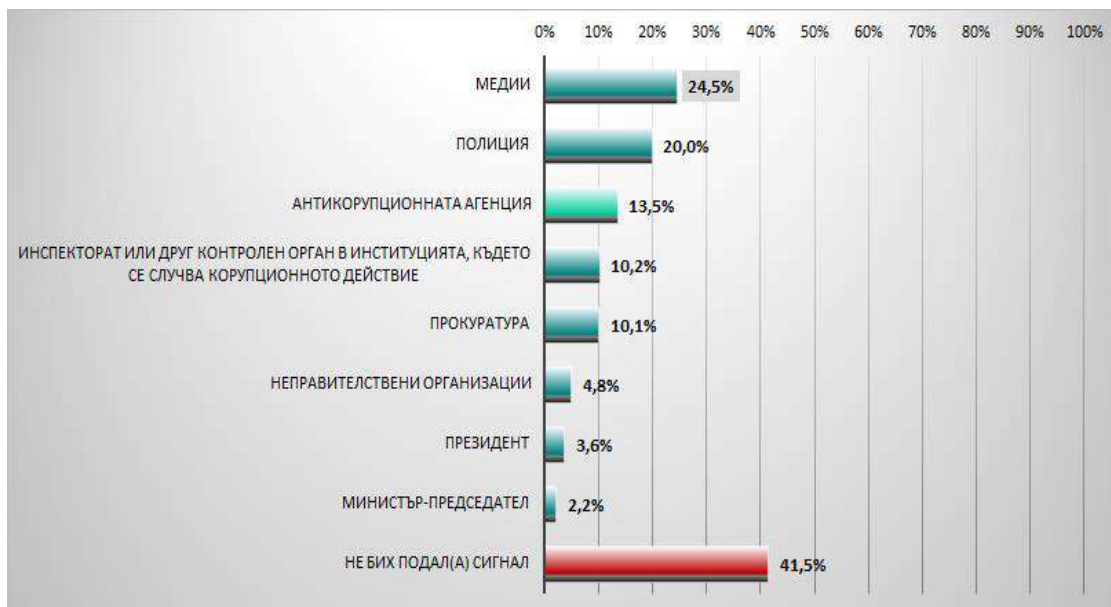
Отговорите на въпроса „До коя институция бихте подали сигнал, ако вие лично сте свидетел или имате конкретна информация за корупционно действие?“ показват: (1) сериозен проблем в доверието на гражданите в институциите, които имат ключови правомощия в борбата с корупцията, (2) силно критична оценка относно досегашните усилия на институциите в тази насока и (3) обезпокоителен дял от хората, които не биха подали сигнал до институциите (41,5% от респондентите).

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

В този контекст 24,5% от хората избират стратегията за осигуряване на повече публичност на данни относно корупция като е по-ефективен инструмент за оказване на обществен натиск върху институциите да изпълнят своите правомощия и да разследват случаите за корупция. Това е и причината, според която най-голям процент от гражданите биха подали сигнал до медиите – 24,5%.

Изследването показва, че потенциалът на обществената подкрепа към новосъздадената антикорупционна агенция към днешна дата е крехък: едва 13,5% от гражданите биха подали сигнал до КПКОНПИ. Тези стойности се дължат на (1) недоверие на гражданите на базата на предишния неуспешен опит за борба с корупцията от предходни специализирани структури; (2) те са показател, че антикорупционната агенция не разполага с широк времеви хоризонт за утвърждаване в общественото пространство като инструмент за борба с корупцията и че е необходимо да организира ефективно дейността си в много кратък времеви диапазон.

Графика № 3: Институция, до която гражданите биха подали сигнал за корупция

- **Потенциалът на обществена подкрепа за дейността на новата антикорупционна комисия е относително крехък, но все пак съществува.**

В тази връзка резултатите от изследването показват, че ключовите предпоставки за ефективността на нейната бъдеща работа са функция от: (1) безпристрастност при изпълнение на функциите; (2) опазване на данните за самоличността на подателите на сигнали и (2) ефективна защита на подателите на сигнали.

За да може да изпълнява ефективно една от своите функции, свързани с работа по сигнали за корупция, и предвид обстоятелството, че КПКОНПИ няма самостоятелни разследващи функции, усилията на Комисията следва да бъдат насочени и към изгражданите на ефективна система за взаимодействие и сътрудничество с: (а) другите институции, които имат правомощия по разследване и наказателно преследване на корупция, (б) местните власти и децентрализираните звена на централната

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

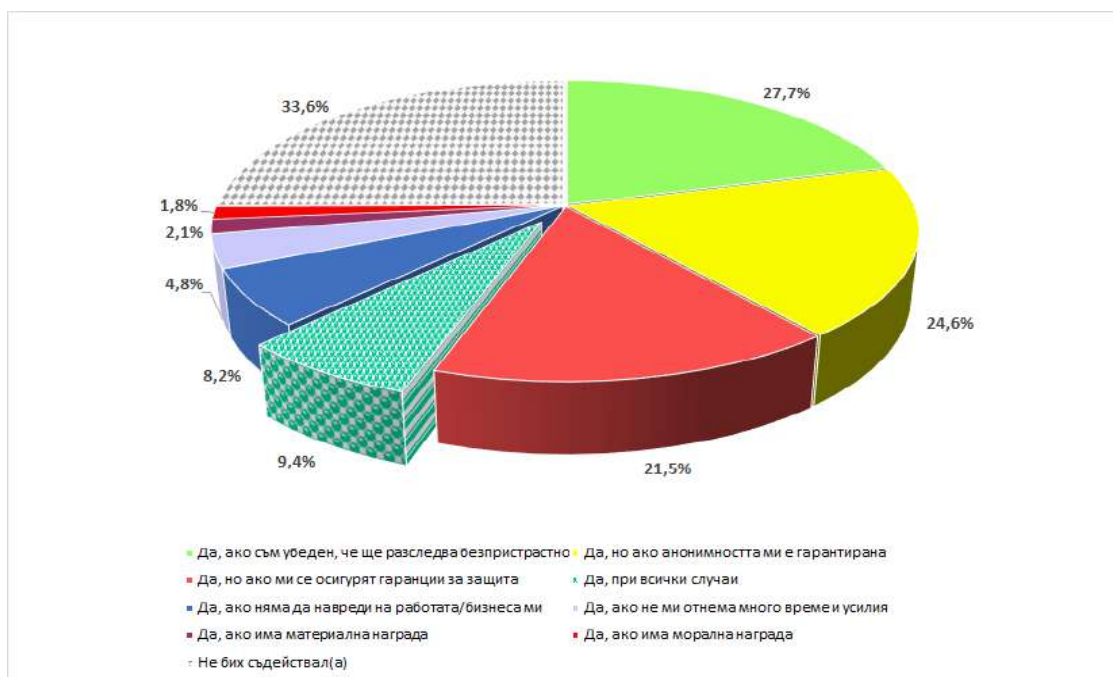
администрация и (в) сътрудническо с институции с контролни правомощия и инспекторати в министерствата и агенциите.

➤ **Условия, при които гражданите биха подали сигнал за корупция до антикорупционната комисия**

Изследването извежда на преден план три ключови условия за гражданите, за да бъдат активни в противодействието на корупцията и да сигнализират антикорупционната агенция: (1) ако са убедени, че сигналите се разследват безпристрастно (27,7%); (2) ако са надеждно опазени данните за самоличността на подателите на сигнали (24,6%); (3) ако са създадени гаранции за защита на подателите на сигнали от неблагоприятни последици и репресии (21,5%).

Данните от проучването потвърждават тревожна констатация, установена и от други изследвания – за значителния дял на хората, които не биха подали сигнал до антикорупционната агенция, а едва 9,4% от тях безусловно и категорични биха изпратили сигнал.

Графика № 4: Условия, при които гражданите биха съдействали на антикорупционната агенция, за да се разкрийт и накажат корумпирани лица

➤ **Форми на противодействие на корупцията на обикновения гражданин: доминиращ дял на пасивни и песимистични нагласи относно личните възможности за противодействие на корупцията, но наред с това и съществуващ потенциал за противопоставяне на проблема**

Изследването показва, че доминиращите нагласи на гражданите варират в диапазона от пасивна съпротива (36,4% биха отказали плащане на подкупи и 8,2% биха бойкотирали корумпиран бизнес) до усещане на безпомощност на обикновения човек (36,2% оценяват, че като обикновени хора нищо не могат да направят срещу корупцията).

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

Наред с това, данните дават основание и за оптимистичен поглед към готовността на гражданите да противодействат на корупцията: 24,9% от респондентите имат готовност да подават сигнали, 17,6% биха отказали да гласуват за корумпирани политици (17,6%).

Като относително ефективни форми на гражданска съпротива срещу корупцията се възприемат също участието в протести (11,7%) и участието в граждански подписки и петиции (8,4%) и бойкотирането на корумпиран бизнес (8,2%).

Графика № 5: Изразни форми на противодействие на корупцията: личният ангажимент на гражданите

- **Ниска степен на готовност на гражданите за подаване на сигнали и причините за това**
 Основните причини за тази нагласа произтичат от: (1) страх от неблагоприятни последици за подателите на сигнали (29,9%); (2) недоверие в длъжностните лица (26,8%); (3) усещане, че обикновеният човек е безсилен в борбата с корупцията (33,6%).

Резултатите от отговорите на въпроса „Поради каква причина не бихте подали сигнал за корупция?“ дават основание за оценки и изводи в две насоки:

Изводи в негативна посока:

1. Резултатите от изследването потвърждават извода, че основна причина за нежеланието на гражданите да сигнализират за корупция е страхът от неблагоприятни последици за тях (29,9%).
2. Детайлният поглед към данните потвърждава и оценката, че една от ключовите причини за това е възприятието, че „Длъжностните лица също са корумпирани“ – почти идентичен дял на отговорите (26,8%)
3. Липсата на оптимизъм, че противодействието на корупцията е „мисия възможна“ – ¼ от гражданите разбират, че наличието на корупция е „трудно да се докаже“; и 1/5 от гражданите считат, че „нищо не може да се направи“ (19,4%)

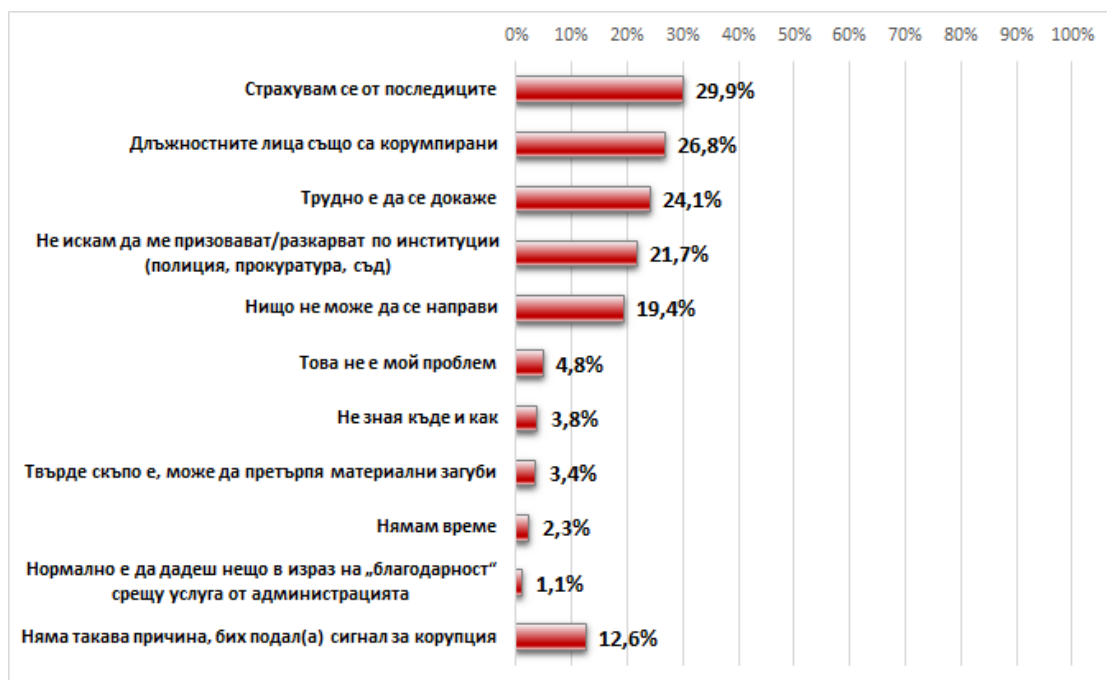
АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

4. Пасивност и нежелание за активно противодействие – 1/5 „не искат да ги разкарват по институции“ (21,7%), „това не е мой проблем“ (4,8%) и „нямат време“ (2,3%)

Изводи в позитивна насока:

1. Корупцията е обществено неприемливо явление – само 1% от гражданите считат, че е нормално да дадат нещо в израз на благодарност за получени административни услуги – т.е.
2. Устойчив дял от граждани (в диапазон от 9,4% до 12,6%), които са готови безусловно да дадат личен принос в борбата с корупцията, като сигнализират за нея пред институциите.
3. Подкрепа за множество форми на противодействие на корупцията: да не гласуват за некорумпирани кандидати и партии (17,6%), участие в протести (11,7%), бойкот на корумпиран бизнес (8,2%), оповестяване на данни пред медиите и да подкрепят за дейността на неправителствени организации.

Графика № 6: Мотиви на гражданите да НЕ сигнализират за корупция

Данни за национално представително изследване на общественото мнение на тема „ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА ПРЕЗ 2018 г.“:

Изследването е осъществено в периода 17-25 юни 2018 г., сред 1016 граждани, от социологическа Агенция „Алфа Рисърч“, по инициатива на Асоциация „Прозрачност без граници“, осъществена с финансовата подкрепа на Фондация „Фридрих Еберт“, Бюро България.

Проучването е част от проект „Основи на демокрацията: противодействие на корупцията и доверие в политическите институции. Противодействие на корупцията – 2018: обществени очаквания и постигнати резултати“.